

NAŠA MOČ

Celoletna naročnina zmes R 6—
polletna " " 3—
četrtletna " " 1-50

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA

Uredništvo in upravnništvo se nahaja
v Ljubljani, jugoslovanska tiskarna
Oglas se sprejemajo po dogovoru

I. G.:

Kruha!!!

Dies irae, dies illa,
Grozen bude dan plačila!

Danes je glavno vprašanje vsakega poedinca: kruh. Vojska je skoro ponehala in na tisoče ljudi se je vrnilo na svoje domove. Ljudje, za katere je prej skrbela vojna uprava, so zdaj navezani sami nase in skrbeti morajo tudi za svoje družine, ki so za časa vojne dobivale vzdrževalnino. Mnogo delavcev še danes ni dobilo dela, to pa ponajveč vsled tega, ker razne tovarne in obrti vsled pomanjkanja ali še ne obratujejo, ali pa v mnogo manjšem obsegu kot pred vojno. Mnogo jih je dobilo dela, pa kako so razočarani, ko s svojim delom ne morejo prisluziti dovolj vsakdanjega kruha. Res je, delavec dobi ob plačilnem dnevu polno pest bankovcev, ko pa pride z njimi na trg ali v trgovino, vidi, da vsi ti bankovci niti za potreben kruh ne zadostujejo. Kje je obleka, kje je obutev zanj in za njegovo družino, pa tudi stanovanje je treba plačati.

Kapitalizem je med vojsko silno pridobil in narasel v rokah posameznikov do naravnost bajnih vsot. Tudi se je število kapitalistov pomnožilo. Znano je, da so bili ljudje, ki so ponudili državi karbohidrat, oprostili vojaške službe in so prekupčevali, da je skoro neverjetno. V kavarnah in gostilnah so se vršile ogromne kupčije in je bilo isto blago pri eni mizi v eni uri večkrat kupljeno in tudi prodano. Ako računamo, da bi bil vsak prekupec delal le s postavno dovoljenim 20 odstotnim dobičkom, vidimo, da je blago doseglo v kratkem času ceno, ki je presegala za večkrat njegovo pravo vrednost. Tako je nastajala draginja, posamezniki pa so bogateli. Taki ljudje še danes »delujejo« ravnotako, kakor so »delovali« med vojno. Toda bili so pametni, niso nalagali denarja v hranilnice, pač pa so si kupovali hiše in zemljišča. Danes imajo konje in kočije, pa se smejejejo »stradajočemu« »neumnemu« ljudstvu, da se jim še spoštljivo odkriva.

Isto je z mnogimi podjetniki, ki so dobivali naročila za vojaške potrebe. Vojna uprava jim je dala na razpolago vojake-delavce. Te uboge pare so neusmiljeno izžemali, raznim oficirjem in vojnim vojaškim prevzemalcem pa so dajali bogate nagrade, da so prevzeli vse mogoče »vojno blago« (pofel) po kolikor mogoče visokih cenah, delavce-vojake pa imeli vedno v največji disciplini, da niso mogli in si upali od podjetnika zahtevati časa in draginji primernih plač. Če se je kdo le ganil, je šel takoj s prvim transportom na

bojno črto in sicer za kazen takoj v prvo vrsto, kjer je bil skoro gotovo ubit ali pa je danes pohabljenec. Tudi vojne ujetnike so podjetniki izrabljali do najsikrajnejše meje in marsikaj tak revež počiva danes v hladni zemlji daleč proč od svojih domačih kot žrtev nenasitnega in krutega kapitalizma.

Avstrijska država je mirno gledala, kako so si posamezniki polnili svoje globoke žepce. Če je kdo le preočito delal, potem je hitro podpisal nekaj kronic vojnega posojila in dobil je popolno odvezo, če morda ne tudi še kako pohvalo ali zaslužni križec. Ni se menila država za to, da je plačevala vojne potrebe po mnogo previsokih cenah, saj za denar ni bila v posebno velikih skrbeh. Naročila je v takih potrebah papirja in ga dala natisniti kot denar. S tem denarjem je pokrivala svoje potrebe in polnila žepce kapitalistov. Papirja je bilo za denar vedno dovolj in na ta način so bile državne in vojne blagajne tudi vedno polne papirnatega denarja.

Pravilo državnega gospodarstva, da sme državna banka izdajati le toliko papirnatega denarja, za kolikor ima pokritja v zlatu in srebru v svojih zakladnicah, je prenehalo. Čisto naravno! Rabili smo surovin, ki jih nimamo doma, potrebovali smo živeža, ki ga je primanjlo, treba kupiti v kaki nevtralni državi; tam pa niso vzeli papirnatega denarja, ker so dobro vedeli, da ta denar pri nas doma nima pokritja. Zahtevali so zlato. Rabili smo nujno, morali smo imeti, dali smo zlato in s tem manjšali zaklad v pokritje papirnatega denarja. Na ta način je vrednost papirnatega denarja padala dan za dan in danes nimamo več pokritja v gotovini v zlatu ali v srebru. Danes papirnati denar nima skoro nobene vrednosti.

Posledica pri nas je neznozna draginja. Kdo bo danes prodajal svoje blago za ničvreden papir? Kdor je more, brani blago in ga prodaja le tedaj, ako rabi denar, da si kaj družega neobhodno in nujno potrebnega kupi. Ker bankovci nimajo dosti vrednosti in mora on blago, ki ga rabi, tudi po zelo visokih cenah plačati, zato on svoje blago tudi zelo visoko ceni in drago prodaja. Pa to bi še šlo, ko bi ne bilo prekupevalcev, ki vsako blago le še bolj podražijo.

Naša krona je danes morda vredna v inozemstvu starih 20 vinarjev. Delavec dobi za svoje delo tedensko morda 50—70 K. Koliko pa je zaslužil pravzaprav? Ako vzamemo vrednost krone pred vojno in njeno vrednost danes, vidimo da 10—14 K tedensko. To so pa že boljše plačani delavci, delavke pa zaslužijo še mnogo manj.

Pred vojno je veljal 1 kg bele moke 40—50 vinarjev, delavec pa je zaslužil dnevno 3—4 K, torej za kakih 10 kg moke, danes zasluži delavec kakih 10 K dnevno, a 1 kg moke stane 6—8 K, more si kupiti le poldrug kilogram moke. Mast je veljala pred vojno 1 kg 1 K 60 vin., danes stane 40 K in še več, meso pred vojno 1 K 20 vin., danes 14—24 K kilogram, mleko pred vojno 20 vin. liter, danes 4 K. O drugih stvarih niti ne govorimo, ker so cene tako čudovito visoke, da so naravnost bajne. Eno pač moramo pri cenah še omeniti, in to je obleka, obutev in pa kurivo. Menda ga ni delavca, ki bi si mogel danes nabaviti novo obleko, saj velja nad 1000 K, čevlji 240—300 K, drva in premog sta pa danes dražje, kakor je bilo žito pred vojno.

Ubogi delavec, uboga tvoja družina! Ko sede pri bogato pogrnjenih mizah vojni dobičkarji, goljufi in okrutni kapitalisti, stradaš ti in tvoja družina, si raztrgan in zmruzeš, ker si pošten, ker delaš in si hočeš poštenim potom zaslužiti za vsakdanje potrebe. Stradaš in zmruzeš, ker zgoraj imenovana čedna družba strogo pazi, da ne pade od njihove bogato zalozene mize niti drobtinica za tebe. Stradaš in zmruzeš, ker imajo dobro zadržan mošnjiček in gledajo, da ne uide iz njega niti vinar, daširavno si ti s tvojim trudom in znojem napolnil ta mošnjiček do vrha. Tudi država gleda lačna ob strani in ne upa si, kako bi potipala te polbogove za njihov bogati mošnjiček.

Zakaj pišemo to in opisujemo »bedo« delavstva, ko je vsak delavec sam in z njim njegov družina tako bridko občutijo? Nočemo podpirati srca proti ljudskim pičavkam, ki so kapitalizem ali njegovi predstavniki. Hočemo le opozoriti merodajne kroge, da je mera delavskega trpljenja polna do vrha in gre že čez. Delavstvo se je pričelo resno gibati. Ni to boljševizem, kakršen vlada sedaj v Rusiji, ampak to je priprava za boj za lastno golo življenje. Potihnili so topovi in ne pokaže več puške, smrt je odšla iz bojnih polj; prihaja pa sedaj med delavstvo v znamenju lakote in pomanjkanja. Blizu se nam vsak dan veča in neznozejša. Ako kak posameznik ali organizacija prosi ali zahteva povzvišanje plač, kapitalisti vsi brez razlike se nam smejejo v obraz. Duh krščanske pravičnosti in usmiljenja je zamrl, vlada le pohlep po bogastvu.

Dolžnost vseh merodajnih faktorjev je, da pomagajo delavstvu do življenja. Državniška modrost zahteva, ohraniti ljudstvo in ne ga pahnuti v žrelo lakote, pomanjkanja in smrti.

Dosegli smo narodno svobodo, pro-

stejemo smo zadihali na svoji zemlji, pa kaj koristi nam delavcem svoboda, kaj nam koristi prostost naroda, ko pa naši želodci kriče po kruhu, ki ga je sicer pri nas dovolj, pa si ga vsled draginje ne moremo kupiti. Lačni smo in raztrgani, zato nam dajte kruha, ako smo tudi mi delavci res vaši bratje!

Pozaprite prekupece, prisilite kapitaliste, da plačajo delavstvu času in draginji primerne plače, ako tega nočejo, vzemite jim vse in posplošite njihovo imetje in denar, pa tudi država naj plača svoje delavce in uslužbence pošteno, da odvrnete oni grozni čas, ki sicer ni daleč, da bo delavec prisiljen stopiti na cesto in glasno zahtevati: Za moje golo življenje se gre! Življenje ali smrt!

Ant. Kogej:

Čipkarice.

V Idriji in nje okolici je jako razširjeno žensko ročno delo, čipkanje. Idrijske čipke so daleč na okrog znane. Pred vojno so jih izvažali v Ameriko, v Nemčijo, Francijo in tudi v druge države. Pod imenom briksenske in gališke čipke so potovale po svetu.

Čipke same na sebi so krasno delo in mnoge izmed njih so prave umetnine, ki bi ne delale sramote tudi na dvorih. Delo je tudi trpežno in se ohrani mnogo dalje kot pa tvorniško delo. Gotovo bi se dalo to delo še bolj poudariti, ako bi se bila prejšnja vlada kaj zanimala za čipkarice. Tako pa so bile prepuščene rokam brezvestnih trgovcev, ki so zahtevali od njih le dobro delo, a plačali so ga pa slabo. Položaj čipkaric je bil neznozen. Komaj se je pričel delati dan, že so delale in večkrat je odbila polnočna ura, ko so bile še vedno pri delu. In pri tem so zaslužile najboljši delavke v 13- do 16urnem delu komaj borih 1 K 50 do 60 vin., do 2 K pa prav malokateri. Čipkarice v Idriji, Spod. Idriji in v bližnji okolici, v Zireh itd. so se živele edino le ob tem zaslužku. Trgovci pa so se ob njih trudu, ob njih prečutih nočeh mastili in si postavljali vile, velike mestne hiše itd.

Za zboljšanje položaja je vlada ustanovila čipkarski tečaj, kjer naj se uče pet do šest let stare deklce čipkanja. Da je tečaj koristen, to se je poznalo kmalu v toliko, da se potem njega deklce preje izurijo v čipkanju. Ali gnotnega stanja se s tem ni skoro prav nič izboljšalo. Res, da so deklce znale že v prav zgodnjih letih izdelavati čipke boljše vrste in da se je njih delo po lepoti bolj odlikovalo. S tem je bila deklca že navsezgodaj prikovana k delu in namesto da bi porabila

LISTEK.

Don Gabriel Garcia Moreno,
predsednik republike Ekvador.

—r.
(Dalje.)

4. »Svobodomislolna« tolsrancea.

Boj med krščanstvom in anti-krščanstvom je vzplamtel. General Urbina, framason, je na izdajski način odstranil predsednika Roboa in se 17. julija 1851 s pomočjo podkupljive vojske polastil predsedniškega mesta. Na podlagi starega, španskega zakona je z brutalno silo izgnal jezuite iz dežele. Tudi škofo in svetno duhovščino bi Urbina rad razgnal. Pa ni šlo tako gladko. Zato je skušal duhovščino demoralizirati. Na podlagi jožefinskih postav je nastavljal za ravnatelje semenišče ljudi, ki so mu bili udani. Pod prevezo, da vojašnice ne zadostujejo četam, je ukazal, da so vojaki stanovali pod eno streho z mladimi kleriki. Preskrbel je tudi, da se je razširila umazana, francoska literatura.

Vojakom je bilo dovoljeno najpodlejša življenje. Morili so častnike, sodnike in duhovnike. »Odlične dame, celo mlade deklce so bile« iz političnih razlogov vržene v ječo ali zaprte v samostane. Davki so naraščali. Ako se je ljudstvo opogumilo in izvolilo vestne in enerγιčne poslance, je skrbel Urbina, da so bile volitve razveljavljene.

Mož, kot je bil Moreno, ni mogel mirno gledati takega početja. Zopet je prišel za pero. Urbina ga je 15. marca 1853 dal enostavno zgrabiti in odposlati v Novo Grando. Garcia so vlačili iz ječe v ječo, toda posrečilo se mu je, da je ušel. Podal se je v Peru. Moreno je porabil čas svojega prognanstva, šel je v Pariz, da izpopolni svojo izobrazbo.

Iz Pariza je pisal svojemu prijatelju: »Dnevno študiram 16 ur, ako bi imel dan 48 ur, bi jih 40 posvetil študiju.« Gledališča ni nikdar obiskal. Njegov oddih je bil izlet v pariško okolico. Poleg znanstvenih študij je predelal tudi 29 debelih zvezkov Rohrbacherjeve »Univerzalne zgodovine katoliške Cerkve«. Iz duše so mu bile govorne besede pisatelja. Katoliška Cerkev je kraljica sveta, ki ji morajo biti pokorni knezi in narodi. Ona je duša velikega socialnega organizma; država je telo. Torej ne boja med državo in Cerkev.

ne razdora, ampak iskrena harmonija v tem, da se država ukloni Cerkv v vseh verskih zadevah.

Štiri leta je bil Urbina predsednik. Sledil mu je enakomisleči general Robles. Kongres je leta 1856 izdal amnestijo za vse politične izgnance in tako se je Moreno mogel vrniti zopet v domovino. Robles je nadaljeval strahovladu Urbinevo. Prvega majnika 1859. je izbruhnila revolucija. Robles je bil odstavljen in sestavila se je nova, provizorična vlada šestih članov z Garcia Morenom na čelu. Večina provinc se je priklonila novi vladi; le Guayaquil in Cuenca sta ostali v rokah Roblesa in Urbina.

5. Odločnost Morenova.

Le v malih potezah hočemo podati zmešnjave in njih razvoj. Robles in Urbina sta bila premagana. General Franco je vjel Roblesa in se sam proglasil za predsednika obrežnega mesta Guayaquil. Moreno je hitel tja, premagal tekmeca Franco, Franco se je umaknil. Moreno je zapustil Guayaquil. Za njim so poslali morilce, toda Moreno jim je ušel, ker je dobro poznal pota in bil spreten jezdec. Do smrti utrujen je dospel v Riobamba, kjer so tabore njegove čete. Ko se je vlegel k počitku, ga je naenkrat prebudil hrup. Med

četami je Franco zasnoval upor. Caveru, poveljnik čet je stopil k Morenu v sobo in zahteval, naj se odpove predsedništvu. »Nikdar!« je odgovoril Moreno. Tedaj ga je Caveru dal zapreti roparsko: Prihodnji dan bo zadnji, ako vztrajaš v svojem sklepu. Moreno je bil odpeljan v ječo. Pripravljali so ga na smrt, pa tudi premišljeval, kako bi se rešil. Nekemu prijatelju ša je posrečilo, da ga je po služabniku opozoril, da so železne mreže pri oknih zrahljane in more uiti; pred mestom ga bo čakal osedlani konj. Moreno je odgovoril služabniku: »Povej svojemu gospodu, da bom na vsak način odšel od tu, a ne skozi okno, ampak po poti, po kateri sem prišel noter.« Sklepal je, da bo straža plenila in se upijajala; bili so namreč to nekdanji ljudje Urbinevi. In zgodilo se je. Le en mož je ostal na straži. Moreno je stopil k temu človeku in rekel: »Komu si zaprisegel zvestobo?« Vojak je prestrašen odvrnil: »Načelniku države.« Moreno reče: »Načelniku države sem jaz. Meni si dolžan pokorščino in zvestobo. Tvoji častniki so uporniki in krivo prisegniki. Sramuj se, da jih podpiraš in izdajáš tako svojega Boga in svojo domovino! Vojak je padel na kolena in prosil milosti. Moreno je nadaljeval: »Hočem ti izkazati milost, ako si mi pokoren in storiš svojo dolžnost.«

svoje moči v šolskih letih izključno le za šolo, je morala poleg tega zraven še delati. Zatorej ni čudno, ako je v eni stroki napredovala, v drugi pa znatno zaostala.

Na obnem zboru pogrebne družbe »Sv. Jožefa« v Idriji je poročal njega predsednik leta 1914, da se nahaja vsako leto med umrlimi člani največ deklet v starosti od 14. do 18. leta. In kaj je temu vzrok? Predsednik pravi: Dekle, ki komaj zapusti šolo, že mora presedati pri »buli« dan za dnem. Nima prostosti, nima časa, da bi šla malo na sprehod. Delo jo mori in ji nakopije bolezen. In zato toliko bolehnih deklet, zato toliko slučajev smrti vsako leto med njimi.

In kaj naj pristavimo mi k temu poročilu? Žalostno, ko vidimo padati toliko mladih dreves, ko bi lahko bile našemu narodu le v korist in ponos. Žalostno, ko vidimo otroka trpiti, ko vidimo, kako jih pobira bridka smrt, kakor pobira alana cvetlice po polju.

Poglejmo ujetega ptička v klet, kako on mlo čivka po izgubljeni prostosti. Kaj žele človek. Mar je li res, da mi, ki smo se rodili pod streho delavca-trpina, moramo tudi vedno trpeti in da morajo za nami trpeti še naši in naših otrok otroci? Mar mi nimamo pravice do življenja, do življenja, ki ne bode le samo trpljenje, ampak tudi čas počitka, tudi čas, ko se bode smela naša duša povzdigniti iz potokov znoja in se poveseliti življenja? Kaj nam res stoji zapisano s krvavordečimi žrkami na čelu: trpiti! Ne, ne. To ni res, to ne sme biti.

Kaj sem hotel reči z gornjimi besedami. Da se mora vsakogar upoštevati kot človeka in mu dati možnost kot človeku živeti. Tako je skrajni čas, da naša deželna vlada tudi za čipkarice malo poskrbi in jim omogoči pošteno življenje. Ali je treba, da si iščejo dekleta zasluzka daleč okrog po svetu, ali pa tudi v domačem kraju, in to velikokrat na prav nepošten način.

Čuli smo, da je deželna vlada postavila za ravnatelja vsemu slovenskemu čipkarstvu g. Vogelnika. S tem ne bode nič! Mi zahtevamo takega ravnatelja, ki čuti z delavkami, ne pa da bi oblastno diktiral čipkaricam delo in plačo, pri tem se pa mastil na njih račun.

Idrija mora biti središče vsega čipkarstva na Slovenskem. Tam se proizvajajo čipke najdalje. Okolica in drugi slovenski kraji so povzeli to obrt iz Idrije. Zato je tudi upravičena zahteva, da se ustanovi tam, poleg sedanjega čipkarskega tečaja, ki se mora najprvo še bolj modernizirati, tudi šola, kjer se bodo iz preprostih deklet-čipkaric vzgojile učiteljice. Delavkam se mora nuditi prilika, da bodo pri svojem delu tudi pošteno zaslužile, da jim bode v slučaju, da ostanejo same, njih zaslužek zadostoval za njih obstoj.

Monopol čipk.

Najpametnejše, celo prav potrebno je, da država monopolizira čipke. Država mora skrbeti za razprodajo čipk, mora skrbeti za sukanec, za redno oddajo blaga, kakor tudi za dosti velike cene. Nikdar več ne smejo biti čipkarice izročene na milost in nemilost trgovcem.

Leta 1914. sem bil navzoč, ko je neka razprodajalka prodala na Bledu čipke. En kos je stal pri čipkarici v Idriji 30 vin., a ona ga je tamkaj prodala za 1 K 60 vin. Torej je ona imela pri enem kosu 1 K 30 vin. dobička. Čemu naj bi ne šel ta dobiček delavkam v žep. Država mora dati polovico čistega dobička čipkaricam nazaj. Ker bodo čipkarice en faktor pri tem delu, bodo one sodelovalke, tedaj se razume samo ob sebi, da imajo pravico zahtevati tudi nekaj od čistega dobička.

Država naj skrbi, kar se samoposebi razume, za blagobit ljudstva. In ako ona napravi čipkaricam to, da jim olajša bedno stanje, tedaj bode storila le sveto dolžnost, ki pa ne bode njej v škodo, ampak v veliko gmotno korist. Na stotine čipkaricam se bode položaj znatno zboljšal. Dekleta delavke, ki stoje v svetu brez vseh sredstev, si bodo lahko prihranile nekaj in ne bodo stopile v zakonski stan s samo pridnimi, a vendar praznimi rokami. Ako hočemo imeti srečen in zadovoljen narod, tedaj mora žarek sreče in zadovoljstva posijati in najti prostora tudi že v nežnem mladostnem srcu.

Dajte čipkaricam prilike, da si uredijo svoje življenje kot ga zahteva človeško telo. Dajte jim hrane, dajte jim zadostne oblačil in dajte jim prostosti.

Le tako omejimo številno prerano umrljivost deklet in le tako dobimo zdrav in trden rod.

Dolžnost države je pa, da ona oskrbi čipkaricam dovolj dela in da oskrbi čipkaricam modernih šol, da se bodo naučile umetnin, katere bodo imele še vedno veliko privlačno silo. Poverjenost za socialno skrb naj posveti nekoliko pažnje tudi tej zadevi in skrbi za zboljšanje teh krivičnih razmer, v katerih se nahajajo naše uboge čipkarice.

Bratstvo.

Bratstvo nosi socialna demokracija napisano na praporih in papirju, ima ga tudi vselej na jeziku, samo v srcih ga iščeš zaman. Bratstvo, ki naj bo nadomestek za krščansko ljubezen do bližnjega, ki so jo izruvali ljudstvu iz srca. Rekli so: ni treba krščanske ljubezni, naše bratstvo bo prineslo blagostanja narodom in rešilo svet. A poglejte v dni najnovejše zgodovine, kakšne krave sadove nosi socialnodemokratsko bratstvo. To ni bratstvo ljubezni, ampak bratstvo grozot in strahot! »Mi vsi smo bratje!« to lepo frazo so vrgli v svet, za njo pa so skrili svojo podlo sebičnost. V imenu bratstva se koljejo; more se tisoči v njegovem imenu na najgrozovitejši način. To ni bratstvo, temveč samoljubje, ljubezen, ki kroži le krog sama sebe in ne pozna drugega središča ko lastni, nad vse ljubljani jaz. Resnično, pravo bratstvo pa je splošno in nikogar ne izključuje. Imenujte pa tem socialnodemokratskim in človekoljubom samo besedo »jezuit« ali »duhoven«, takoj se bo pokazal srd na njegovem obrazu. Iz vsega grla kričijo: »mi vsi smo bratje,« v resnici pa se razteza njihova ljubezen le na sodruge in seveda le na tiste, ki sede z njimi vred na visokem konju; »mi vsi smo bratje,« v listih pa se poslužujejo najnesramnejših laži in obrekovanja; »mi vsi smo bratje,« to da gorje mu, kdor se drzne biti drugačnega mnenja kakor socialni diktatorji; »mi vsi smo bratje,« obenem pa zahtevajo, da bi bil ves notranji ustroj v šoli, vladi in upravi tak, kakršnega hočejo oni. To je toli hvaljeno bratstvo socialistov. V postanku in cilju, a tudi v lastnostih se razlikuje to bratstvo od krščanske ljubezni: nekako tako, ko črna vrana od bele. — Da, da... socialna demokracija je nekaj krasnega na papirju, v obljubah in celo v teoriji, a gorje narodom, kadar pride do prakse...

»Ledene gore ostanejo mrzle in naj še tako mlo in gorko sije solnce nanje,« pravi neki pesnik. Tudi gotovi ljudje se ne puste poučiti in naj bo resnica še tako svetla in jasna. Pustimo jih! Mi pa se veselimo one enakosti, ki povzdigne tudi najrevnejšega človeka v najvišje plemstvo in stremimo za onim bratstvom, ki vidi v vsakem bratu Kristusa Gospoda. — Vašega bratstva pa nas Bog obvaruj!

Politika.

Kardinal Bourne v Ljubljani. V ponedeljek, 10. marca, se je pripeljal v Ljubljano angleški nadškof in kardinal Westminster Bourne na svojem potovanju iz Palestine. Peljal se je skozi vse jugoslovanske pokrajine in študiral tamkajšnje cerkvene, gospodarske in politične razmere. Obiskal je Sofijo, Beograd, Zagreb in Ljubljano. Povsod je bil srčno, z le Jugoslovonom lastno in odkrito prisrčnostjo in ljubeznijo sprejet. Posebno Ljubljana kot zadnja postojanka njegovega potovanja je dičila s svojim veličastnim in manifestacijskim sprejemom kot krona slovenske gostoljubje. Velikanska množica ljudi na kolodvoru, na cestah in pred in v škofiji sami je pričala izredno zanimanje za tega velikega Angleža. Saj ni čudal! On je odkril naš prijatelj, brez diplomatskega kinča in spletk, ampak z resnim in odkritim obrazom je rekel, da je naš prijatelj. Ni pa samo prijatelj, več, on je predsednik družstva za pomoč razdrapani in okradeni Srbiji. V Ljubljani smo mu tudi jasno odkrili vse naše težnje z ozirom na zasedeno ozemlje in ga prosili za posredovanje pri sv. očetu, Clemenceau in Wilsonu. Vse to je obljubil in se bo postavil na merodajnih mestih za našo pravico. Dne 17. ali 18. t. m. mislimo, da pride že v Pariz in naznani tam naše želje, in upajmo, da zastavi tudi svoj vpliv, ker je potoval po naših krajih tudi kot zastopnik angleške vlade. Kakor vemo, je angleška vlada vezana po londonskem paktu in se ne more sama tako odkrito zavzeti za našo stvar, katera ji pa ni nesimpatična. Zato gotovo lahko slutimo, da je veliko lažje na obenem kot zastopnik papeža hodil po naših krajih, si nabral informacij in jih potem izročil angleški vladi. Da bi le njegov glas kaj zalegal, in če bo, imamo en glas, ali pa še več glasov na svetovni konferenci za našo stvar pridobljenih. Pa če tudi ne bi bilo nobenega uspeha, Slovenci smo pokazali — in to je kardinal in spremstvo samo izreklo — da smo Slovenci visoko kulturni narod, tako da spričo malega števila lahko tekmujejo s svetovno kulturo.

Dr. Janjič, profesor pravoslavne teologije, je rekel v Ljubljani, da imamo katoličani s pravoslavjem 99 točk skupnih, le ena da nas loči, in ta je: primat papeža. Pa tudi ta točka po njegovem mnenju ni nepremostljiva. Zato upajmo tudi za skrajšno cerkveno ujedinjenje.

V Ljubljano je došla ententna komisija štirih generalov (ameriški, francoski, angleški, laški), da preiskuje ljubljanske in zaloške dogodke. Ali vam je kaj znano o teh dogodkih? Nam tudi nič.

V soboto se je raznesla vest, da so Goriška, Trst in Istra za nas zgubljeni. Ljudstvo je spreletelo velikansko razburjenje. V Zagrebu je prišlo do burnih demonstracij in so proglasili nedeljo za dan žalosti. V Ljubljani je bila v nedeljo demonstracija za naše pravice. V Beogradu tudi ni nikakih pojasnil. Manifestacija se je vršila tudi v Mariboru. Vest še ni ugotovljena, a značilno je, kako je pretresla ta vest narod. Sedaj je vse napeto in čakajo — odresilne besede. Sicer gorje krivcem! Ne pozabimo, da se Evropa demokratizira.

V nedeljo, 16. t. mes., je imel regent Aleksander prestolni govor.

Jugoslovani zahtevamo, da naj bo v laško - jugoslovanskem sporu razsodnik Wilson in da on določi na podlagi pravice državne in narodne meje.

Na intervencijo Amerike je Italija morala demarkacijsko črto zopet odpreti, da se morejo prevažati živila za Nemško Avstrijo, Češko in Jugoslavijo samo. Transporti že vozijo.

Nemci zopet napadli. Premirje so Nemci že tolikrat prekinili, da mi ta dejstva samo še beležimo. Vidi se pač, da germanska beseda in obljuba prav nič ne velja in da jim je sveto le, kar napravi meč.

Jugoslavija še ni priznana. kakor posnemamo iz brzogovke francoskega ministra za zunanje stvari, Pichona. Vemo le toliko, da so Jugosloviji že priznale: Amerika, Čehoslovaška, Norveška in Grčija. Vemo pa tudi dobro, in to je za svet merodajno, da je jugoslovansko ljudstvo priznalo Jugoslavijo. Kdaj nas bo priznala diplomacija, nam je vseeno.

Ogrski Slovenci so se oglasili pri osrednji vladi v Beogradu in zahtevali, da se čimprej združijo z Jugoslavijo in da se vlada zanje zavzame.

Ogri se potegujejo za sporazum z Jugoslovani. V ta namen so poslali delegata, da se pogaja. Nam se zdi, da je svetovna vojska Nemcem in Mažarom rekvirirala molzno kravo, ki bi jo pa radi zopet dobili.

Zbor desetorice odloča o jugoslovanskem vprašanju brez interesov Jugoslovancov, v katerem zboru sede Italijani kot sodniki nenavzočih Jugoslovancov in kot sodniki v lastni zadevi. Moderni zakoni bodo, vsaj vidi se, postavili ves pravi red narobe, česar bo posledica, da bo zmaga krivica, ki pa — hvala Bogu — ne bo trajno veljavna.

Amerika zahteva, da londonski pakt nima več veljave ter bo to stališče zastopala in branila. Če bo res tako, se bodo naši prijatelji in neprijatelji ločili na desno in levo, na pravične in krivične, na demokratske in absolutistične in na strani Jugoslovancov, če je ameriška zahteva resna, je Amerika kot prva, na strani neprijateljev pa Italija. Drugi sledi. Ljudstvo opazuj!

Pravijo, da se bo program svetovnega kongresa močno spremenil. Nas veselijo. Kompromisov tu ne sprejemamo. Ali vse ali pa nič; kar gre nam, je naše, kar ne, nečemo, četudi naj nam ponujajo.

Krivič svetovne vojne pridejo pred sodišče in se bodo zagovarjali. Tudi Viljem II. ne bo izvet. Pravi Krivci prihodnjih krivic in vojska naj bi se pa že zdaj kaznovali in storili neškodljive, da ne pride gorje: vojska. Pravijo, da je po toči zvoniti prepozno.

Četrtna srbskega ljudstva je žrtev vojne. Kakšno plačilo bo sprejelo in koliko, bo kmalu izstavljena za to menica v Parizu. Če jo bo akceptiralo ali ne, je pa stvar izstaviteljev, svetá desetorice, kako bo cenila srbske dajatve in dajatve jugoslovanskega ljudstva sploh.

Clemenceau je že zdrav in ima kroglo v pljučih. Res trdno življenje; večno pa, mislimo, da ne bo živel.

Wilson je dospel 13. t. m. v Pariz iz Amerike. Imel je takoj razne pogovore o dosedanjem delu mirovnega zbora z Clemenceaum in Lloyd Georgeom.

V Berlinu je »stavka« končana, pravzaprav je bila udušena z orožjem vladnih čet. Sedaj je navidezen mir, na vsak način »odpoved«. Tedaj bo zopet »stavka«. Kako se bodo takrat »pobotali«, še ne vemo, ker se gospodje preminjajo. Dobiček, pa bodisi tudi političen, je mamljiva zapeljivost.

Narodna skupščina v Weimaru začne prvo sejo z razpravo socializacije premo-govnega gospodarstva.

Na španskem je sklenila zveza delavcev stavko.

Gospodarstvo.

Prehrana. Deželna vlada je dovolila primeren kredit, da se nabavijo cenena živila za revne sloje, zlasti za delavce, železničarje in rudarje. Maksimalne cene kljub dovoljeni prosti trgovini ostanejo v veljavi.

Prosta trgovina. V naši državi je dovoljena prosta trgovina z žitom, moko, ži-vino, konji, mesom, mastjo, zelenjavo,

krompirjem, fižolom, zeljem itd., s sad-jem, vinom, z raznimi izdelki in orodjem. V posameznih pokrajinah obstoječi pred-pisi zaradi utesnitve prometa in maks-i-malnih cen za vse druge reči, ki niso na-vedene, ostanejo v veljavi. V moči osta-nejo še naprej vsi predpisi, ki uravnajo porabljanje živil in ki določajo prevzemne, nakupne, prodajne oziroma najvišje cene za živila in živino. Da se omogoči urav-nava porabljanja in da se zagotovi pra-vična, enakomerna preskrba, odreja de-zelna vlada: 1. Žitni zavod in Vnovčeval-nica za živino in mast ostaneta ter bosta še naprej kupovala živila v prosti trgo-vini in jih po navodilih prehranjevalne urada razdeljevala. 2. Vsak, kdor bi hotel prodati več kot 100 kg moke, žita, krom-pirja itd., mora naznaniti prehranjeval-ne-mu uradu, kam in komu prodaja. Prehra-njevalni urad lahko zahteva, da prodaj-nemu. 3. Tudi se mora naznaniti, če kdo uva-ža živež nad 100 kg iz kake druge pokra-jine. 4. Mesarji morajo vsako nedeljo na dopisnici sporočiti Vnovčevalnici, koliko klavne živine so nakupili in kako jo pora-bili. Prehranjevalni urad ima pravico do-ločiti, koliko živine se sme v občini klati in katere kraje zalagati z mesom. Če do-bijo živino od Vnovčevalnice, morajo me-so prodajati po starih cenah, kot so bile doslej za to določene. 5. Prestopki se bodo strogo kaznovali.

Draginja. Ta nikakor še ne pojema, temveč še vedno raste. Moko prodaja aprovizacija po 4 K 66 vin. kilogram, Te visoke cene ljudstvo ne zmore.

Tihotapijenje živil. Pri Mariboru so bili gotovi brezvestni ljudje, ki jim je sa-mo za denar, pridno na delu, da vtihotap-ljajo razna živila v Nemško Avstrijo. Pri nas pa stradamo. To je dalo povod, da je državna policija odredila najstrožjo kon-trolo.

Premogovniki »Trboveljske družbe« so se z dnem 11. marca leta 1919 stavili pod državno nadzorstvo. Ta korak se je storil na zahtevo delavstva, in ker obstoja utemeljen sum, da družba namenoma ovira in znižuje produkcijo premoga. Glav-na razprava zaradi končnih ukrepov bo 20. t. m. v Ljubljani.

Dar svobodne trgovine. Cena mesu je v Zagrebu poskočila za 6 K pri kilogra-mu, to je od 18 na 24 K.

Vrednost krone. Minister za finance je odredil, da imajo računati državne bla-gajne 250 K za 100 dinarjev. Torej 1 dinar za »K 50 vin.

Blokada odpravljena. Ententa je skle-nila, da odpravi blokado na Jadranskem morju. Če odgovarja ta vest resnici, bo pomanjkanje živil odpravljeno. Tudi suro-vine se bodo lahko uvažale in tovarne bo-do lahko zopet odprele svoje obrate. To-rej bomo videli. Do zdaj so bili darovi entente iz Pariza zelo redki. Pošiljajo nam le poper in ponizanje.

g Preleča gospodarska kriza. Iz vseh industrijskih centrov v Nemški Avstriji in Ogrski prihajajo žalostna poročila, da so množične tovarne zaradi pomanjka-nja kurilnih snovi, pred vsem premoga in koksa, morale ustaviti celoten obrat. Kri-za premoga ima za posledico veliko brez-poselnost. Tudi pri nas v Jugoslaviji ne dobimo že več mescev premoga iz Češke. Zaloge bodo kmalu izčrpane. Potem ta-kem preti nam ista usoda. Tovarniški obrati bodo zaprti, delavci pa pognani na cesto. Velikanske posledice, ogromna škoda, posebno brezposelnost, bi bile ravno sedaj, ko se ustvarja nov temelj mladi državi — katastrofalne. Caveant consules!

Socializacija. V Nemški Avstriji je že predložen zakonski načrt o socializa-ciji. Tudi v Nemčiji napreduje tozadevna pogajanja in v kratkem že izide končni zakon.

Financijsko stanje v Rusiji je straš-no in mi smo proti Rusiji v nebesih. Stroš-ki za leto 1918 znašajo 47 milijard. do-hodki 13.330 milijonov. Deficit l. 1918 bo nad 43 milijard.

J. S. Z.

REVIZIJA.

Zakaj se vrše revizije?

Delodajalec gleda in nadzoruje delav-ce, kako delajo. To pa zato, da delavec ne lenari, da on vrši svoje delo prav kakor ga mora vršiti. Ravno zato vršimo tudi mi revizijo, da vidimo, kako poslujejo naše skupine. Med vojno se je marsikje razpasla lenoba, skupine spijo, drugod vlada zopet kak nered in brez pregledovanja (revizije) ne moremo napraviti reda.

Pri kateri skupini se vrše revizije?

Pri vseh. Če ravno uradujejo v ve-čini skupine točno in res prav, vzorno, ven-dar ne sme biti nikjer razlike, da se pri tem ne čuti vodstvo ene ali druge skupine užaljene.

Kaj se bode vsa pregledovalo?

Pregledovali se bodo blagajniški in tajniški zapisniki, obračuni in sploh vse,

kar spada pod delokrog skupine. Stavila se bodo različna vprašanja v organizacijski in politični smeri.

Kdo mora biti navzoč pri reviziji?

Revizor sam, ki ga v tem slučaju odpošlje osrednja zveza, potem zastopnik načelnika in nadzornika. Po končani reviziji se skladišča, pri kateri mora biti navzoč celi odbor.

Kdo sme pregledovati.

Centrala pošlje revizorja, ona ga pismeno pooblasti in le ta ima pravico pregledovati knjige. Če pride kdo in nima pooblastila, tedaj se mu ne sme dati knjig v pregled.

Vsem skupinam J. S. Z.

Ker nam prihajajo dan za dnem pisma brez datuma, prošnje za govornike, kjer se ne pove pravega datuma in največkrat tudi ure ne, dobimo tudi različne prošnje in še celo brez podpisov in pečata skupine, nam ni mogoče točno odgovorjati. Pozivljamo vse tajnike in predsednike ter blaginike, da naj pošljajo vse dopise datirane z dnem odposiljatve in označenem kraja in s pečatom skupine in podpisom predsednika in tajnika oz. roma blaginika. Le na take dopise se lahko zveržamo, na druge se nam ni mogoče. Zasebna pisma se tudi redno rešujejo.

Pisarna Jug. Strok. zveze. Ljubljana, Ljudski dom.

Poročilo II. rednega občnega zbora skupine J. S. Z. v Kranju.

II. redni občni zbor skupine Kranj se je vršil v nedeljo dne 9. marca. Zborovanje je otvoril in vodil predsednik skupine Jože Novak. V uvodnih besedah se je spominjal dveh umrlih članov-zaupnikov Ferd. Prebila in Antona Krčar, katerih nenadomestljiva izguba je težko zadela skupino. G. Jernej Hafner je v kratkem nagovoru, kažoč na stremenje slovenske veleindustrije po močni organizaciji poudarjal veliko potrebo, da se tudi delavstvo oklene močne, solidne in trdne zveze in enotno organizira. Milijonarji napravljajo trupe, da tako združeni v jekleni verigi lažje diktirajo konsumentom cene za svoje izdelke. Tovarnarji se združujejo. Če ti najmočnejši med močnimi čutijo potrebo, da se združujejo v varstvo svojih interesov, koliko bolj upravičena je zahteva in stremenje delavcev po organizaciji. Lepo bi bilo brez strank, brez organizacij, vse le eno društvo kot hoče Bog, vendar vemo, da ima vsak človek svojo glavo in si tudi vsak svoje predstavlja. Tisti, ki smo prepričani, da dosežemo pravice le tedaj, če spoštujemo pravico bližnjega, se združujemo v J. S. Z.

Govornik je vnovič razložil namen J. S. Z. in sredstva, katerih se v doseg tega namena poslužuje. Opozarjal je na pravice in dolžnosti članov. Nikdar ni bil čas tako resen, nikdar potreba tako nujna, kot sedaj, da vsi trezno in pošteno misleči skupaj drže. Priznamo vsem stanovom pravice, ki jim gredo, a zahtevamo od njih, da nas ne ovirajo v borbi za našo pravično delavsko pravdo.

Iz tajniškega poročila posnemamo, da je imela skupina v pretečenem letu 12 rednih sej in 4 izvanredne. Vršili so se 3 shodi. Na teh so govorili: Jože Gostinčar, Jernej Hafner, Jože Novak, Ivan Markež, Peter Rozman, Ivan Gostinčar. Priredila je dve veselici, prvo v proslavo slovenskih apostolov sv. Cirila in Metoda in predpustno veselico meseca februarja. Aranžirala je dva izleta, na Golico in ob priliki občnega zbora gorenjskega okrožja J. S. Z. na Brezje. Skupina je bila zastopana na občnem zboru J. S. Z. v Ljubljani po svojem podpredsedniku Franc Opeku in na izvanrednem občnem zboru po predsedniku Novaku in dalje Opeka, J. Bidovec, Volčič, Omerza, Petoč, Fortuna, Kavčič Cilka. Po zimi so se vršila predavanja v »Zadružni sobi«. Predavali so: Ferd. Prebil, Ant. Komlanec, dr. Mohorič, Jernej Hafner in drugi. Večkrat je sklicala sestrarke, kjer so se razmotrivale aprovizacijske, eminentno delavske, preživljenske in druge zadeve. Poslala je trikrat deputacijo h glavarstvu, udeležila se po predsedniku preiskave trgovskih zalog in se na vse strani trudila in branila šibke pred vojnimi dobičkarji in navijalci cen. Včasih je žela uspeh, večkrat je bil trud zastoj. Prizadevala se je, posebno njen predsednik je bil neumorno delaven, da bi pokazala, da ni organizacija samo radi podpor tu, temveč da je njen prvi namen bramba delavskih pravic. Krivi so bili deloma tudi člani sami, če ni bilo pravega uspeha, ker tako omalovažujejo skupno organizacijsko delo. V okvirju skupine sta obstojala dva odseka: strojarski in mlinarski odsek, vendar se ne moreta nič kaj poživiti.

Blaginjsko poročilo nas je spomnilo že pozabljenе španske bolezni. Izplačano je bilo 1828 K 25 vin. na bolniških podporah. Prva veselica je prinesla 300 K čistega prihoda, druga 200 K. Prvi znesek se je porabil za nabavo oprave v »Zadružni

sobi, drugi je namenjen rovnim delavskim družinam po potrebi.

Pri volitvi se je konstituiral naslednji odbor: predsednik Jože Novak, podpredsednik Andrej Omerza, blaginik J. Bidovec, namestnik Franc Volčič, tajnica Mici Grošelj, namestnik Fr. Opeka. Nadzorstvo: Jernej Hafner, Alojzij Segula, K. Zupan. Razsedništvo: Ivan Rakovec, Janez Naglič, Ivanka Lukovšek. Zaupnikov je 19.

S pozivom na podvojeno, vztrajno delo za delavske interese je predsednik zaključil občni zbor.

Poročevalec bi bil kričal, če ne bi posebej omenil velike delavnosti, ki se jo razvijali celo leto predsednik Jože Novak, tajnica Mici Grošelj in zaupnica Cilka Kavčič.

Upamo, da bo novi odbor, ki je spopolnjen z mladimi, novimi močmi, temu odgovorno kazal mlado, živahno življenje in postal vzor postojanka za celo Gorenjsko. Napake in pomanjkljivosti pretečenega leta naj se odpravijo, mrtvilo naj nadomesti krepko, neutrudljivo vrvenje in delo za delavski rod. Težke naloge čakajo novi odbor in predsednik in podpredsednik, skratka ves odbor, ne bo imel prilike počivati, zato naj se le odborniki zavedajo nalog, ki so jih z izvolitvijo prevzeli na svoje rame. Razviti je treba živo agitacijo in propagando za načela J. S. Z. Zaupnikom se nudi lepa prilika, razširiti skupino, pridobiti novih članov, jih navdušiti za organizacijsko delo in imeti celo kranjsko okolico v evidenci. Poglavitno je: zasledovati morajo z mikroskopično natančnostjo razvoj družbe, študirati osnutke zakonov, dajati nasvete centrali in tako doprinesati novi državi kamence za njeno zgradbo. Ta zgradba bo zidana le tedaj na zdravem, močnem temelju, če bo njen, dozdej najbolj zane-marjeni del, delavski stan enako drugim stanovom, užival vse pravice in ugodnosti tega sveta.

Da bo pa taka zgradba mogoča, je ležeče in odvisno tudi od delavcev samih; te pomembne resnice ne sme skupina zgubiti z vidika, vsaj je njen prvi namen, pomagati si z vsemi dovoljenimi sredstvi do boljšega človeka vrednega življenja. Lepi cilji a težavna pot do njih, zato vsi, posebno pa vi, ki ste izvoljeni, takoj na delo! Na vam je ležeče, koliko članov si boste s pritegnitvijo k delu vpregli in si olajšali delo. Skupina ni radi lepšega tu, ne, velike naloge ima, študirajte jih, sejte, da boste ob letu želi sadove. V zgodovinskem času stopate na čelo delavske organizacije in še pozni odberi bodo prebirali zapisnik in delovanje skupine ob rojstvu jugoslovanske države, takrat ko se je svet prerajal, začel živeti novo življenje. Veliki socialni prevrat si na obzorju, bodimo na straži in sodelujmo!

Če se novi odbor resnično zaveda nalog, velike dobe, če je prožet novega duha, bo tudi kos vsem težkočam. Zato s podvojenimi močmi na delo v novem letu!

Skupina »Kranj«. Dolniške podpore se izdajajo članom vsako soboto in nedeljo od 9.—11. ure dopoldne v »Zadružni sobi« (konsum) oziroma pri blaginiku Janoku Bidovcu istotam.

Šmarino, Kranj, Predsedje naj pošljejo na okrožno sejo nekaj svojih članov, ker se večji sestanki v teh krajih ne vrše. Če za nekatere poslovne in programne stvari iz predsedelj naj se prične sabo izpolniti tiskovine.

Okrožna seja J. S. Z. za Gorenjsko se vrši v torek dne 25. t. m. ob 1. uri popoldne v »Zadružnem domu«.

Dnevni red: 1. Volitev novega odbora. — 2. Slučajnosti.

Krasnik. V nedeljo dne 2. marca je bil tukaj shod socialne demokratične stranke, na katerem je imel glavno besedo Tokan iz Ljubljane. Vsebina njegovega kvasenja so bili sami napadi na katoliško Cerkev in njeno duhovščino. Človeku, ki posluša teka izvajanja, se mora pač zastuditi ne samo govornik, ampak tudi stranka, v imenu katere govori. Tovariši sotrpin! Ali smo res duševno in moralno že tako propadli, da takim besedam še pritrjujemo in dajemo duška z odobravanjem? Ne — mi se dobro zavedamo, kar nas je še poštenih in pravičnih, kake zasluge ima ravno naša slovenska duhovščina za ves naš narod. Ozmimo se na Koroško, kjer je vse, kar je ostalo zvesto svojemu narodu, pač po pretežni večini edina zasluga zavedne slovenske duhovščine. Ali niso ravno ti duhovniki bili od nemških tolp preganjeni, cropani, mučeni itd. Verjamemo, da se gospodje socialni demokrati, ki so jim prva briga lastni jaz, narod pa jim je stranska stvar, takih slučajev ne spominjajo; saj njih program je mednarodni in zato takih stvari sploh ne vpoštevajo. Nadalje — ali ni morda zasluga osvobođenja našega naroda tudi po večini naše duhovščine; ali morda ni stal na čelu teh akcij slovenski duhovnik. Gospodje, bodimo poštene in odkriti. Naši duhovščini, ki je pri našem ljudstvu po večini še vplivna, hočete vzeti vsako zaupanje kajti če to dovolj osovražite, je naše delo v glavnem

dovršeno in potem lahko brezskrbno v kalnem ribarje. Tovariši sodelavci! Kaj je naša dolžnost? Proč od takih ljudi, katerih nameni niso pravi, odkriti in poštene, ustanovimo si »Jugoslovanski strokovno organizacijo« in pokažimo zapeljanim sotovarišem, da se tudi potem »Jugoslovanske strokovne zveze«, da izboljšati naše stanje, ne da bi se pri tem delu morali otre-sti naših lepih katoliških načel. Vsi na delo! Pokažimo, da se zavedamo velikih del rajnega, a po duhu neumarljivega našega očeta velikega dr. Kreka, ki je bil pač pravi in edini oče nas delavcev trpinov.

Trbovlje. Vse one člane, ki so prijavili svoj pristop k »Jugoslovanski strokovni zvezi« opozarjamo, da so članske knjižice že došle in naj pridejo po nje. Enako naj se zglašijo tudi oni člani, ki so se javili za bolniščino. Uradne ure so vsako nedeljo od 8. do 11. ure dopoldne v čitalnici »Društvenega doma«. Katoliško delavstvo! Ako svojega pristopa J. S. Z. naši še javilo, stori svojo stanovsko dolžnost! Poleg bolniščine in drugih podpor, nudi se ti izobrazba in brezplačen list. In vse to za mali denar.

Na enem oddelku trboveljskega rudnika je zaposlen nek delovodja, kateremu so »Oris« in člani J. S. Z. posebno trn v peti. Zažugal je dvoma našima pristase-ma, da jih bode spravil iz delavnice, ako ne izstopita iz naših organizacij. Temu gospodu svetujemo, da je v tem oziru miren, da pusti glede organizacij popolnoma pri miru naše ljudi, kajti v nasprotnem slučaju bi bili primorani ne samo z imenom na dan, ampak bi se morali obrniti na pristojno mesto, kar bi utegnilo imeti posledice, da bi mesto naših ljudi, on moral iz delavnice.

Gospoda Ureka pozivljamo, da dokaže, da je naša organizacija gospodna. V nasprotnem slučaju se bomo bavili z Vami. Odbor skupine J. S. Z. v Trbovljah.

Idrija. Vsem skupinam v Jugoslaviji izroča naša skupina iskrene bratske pozdrave. Iz pod tujega jarma se še ne moremo rešiti. Kako pogrešamo prostosti, ne moremo vam povedati. A vsoeno nas tudi tujci niso in tudi ne bodo zlomili. Naša skupina deluje še vedno. Dasi ravno se ne moremo tako svobodno gibati, vendar delamo naprej za doseg našega cilja. Italijani se neče odstraniti. Za nas se presneto malo briga, namreč za zboljšanje delavskih razmer. Slabe plače, še slabša aprovizacija, potem pa vedno šikaniranje od strani italijanskega poveljstva nam napravljajo tak položaj, da že ni več za vzdržati. Ako bi ne upali na Vas, dragi bratje v Jugoslaviji, da bodete Vi zastavili vse moči za nas, potem smo izgubljeni. V upu pa, da se nam vendar enkrat približa čas, ko bomo rešeni te žalteve polente (Italijana), hočemo vztrajati tudi še nadalje pri našem delu. Za časa okupacije je skupina imela že več sej. Članarina se še vedno redno pobira. Če zaide med nas kakšna »Naša Moča«, se kar tržemo zanjo. Jako jo pogrešamo. Čuli smo, da izhaja sedaj v večji obliki, mi smo to že preje zahtevali, a bili smo le glas vpijočega v puščavi. Več poročila hočemo podati v eni prihodnjih števil. Pošljamo vam nebroj iskrenih pozdravov in vam ključemo:

Bratje na delo! Združujemo se pod zastavo krščanske družabnosti.

Železničar.

Vpokojeanci državne in južne železnice se obračamo s prošnjo na naše zastopnike, da delujejo na to, da se tudi nam pokojni-na zviša. Kot slišimo, se bo tistim, ki so l. 1913 stopili v pokoj, pokojnina znatno zvišala, mi prejšnji vpokojeanci smo v tej hudi draginji tudi trpeli in še trpimo največje pomanjkanje, upamo, da smo tudi mi zaslužili, da se ozira na nas. Enaka pravica za vse, živimo vendar v demokratičnem času. Vsi prizadeti.

Delavsko pravo.

OKROŽNICA IZ LETA 1891.

Delo daje pravico do zasebne lasti.

Tudi to ugotavlja, da je zasebna last popolnoma po naravi. Zakaj tiste stvari, ki jih najbolj iščemo, da ohranimo življenje in ga izpopolnimo, nam zemlja sicer deli z veliko darežljivostjo, vendar deliti nam jih ne more iz sebe brez človeškega dela in obdelovanja. Zatorej ko pripravljamo človek naravne dobrine, ko vlagamo v to pripravljanje dušno delavnost in telesne sile, osvaja ravno s tem zase tisti del telesne narave, ki ga je obdelal sam, v katerega je odtisnil rounk neke lice svoje lastne osebe. Zato mora biti popolnoma prav, da ta delež on poseda kot svoj in na noben način ne more biti dovoljeno nikomur, da bi okrnil njegovo pravico.

Moč teh dokazov je tako prozorna, da je kar čudno, kako morejo nekateri se protiviti in ponavljati obrabljene domneve. Ti ljudje dopuščajo sicer uživati zemljo in razne zemljiške sadove zasebniku, ali da on poseda kot gospodar ali grudo, ki

jo je prekopal, ali zemljišče, ki ga je obdelal, to pravico mu kratkomalo odrekajo. Ko tajijo to, ne vidijo, da osleparijo človeka za kos sadov njegovega dela. Kajti ko delavec s svojo roko in umnostjo obdela njivo, spremeni ista svoja lice v precejšnji meri; iz gozdnega sveta naredi rodovitno polje, iz nedonosnega plodno njivo. Njegovo delo je izboljšalo tla; tako združeno in popolnoma spojejo je s poljem, da se večinoma pod nobenim pogojem ne da ločiti od polja. Torej po kateri pravičnosti naj je to dovoljeno, da se polasti kdorkoli in uživa tisto, v čemer se je potil drugi. Kakor sledi učinek svojemu vzroku, tako spada po pravici sad dela tistim, ki so ga pridelali. Zato je prav res človeški rod, ki je pazno gledal v naravo, našel v postavi narave same temelj za razdelitev dobrin in za obstoj zasebne lasti; in to, kar najbolj soglaša z naravo ljudi in z mirnim, tihim družabnim življenjem, posvetil z običajem vseh stoletij. — Državne postavepa, katere imajo, kadar so pravične, svojo moč ravno od naravne postave, potrjujejo to pravo, o katerem govorimo, in ga varujejo celo s silo. To pravo štiti tudi avtoriteta božjih postav, ki najodločneje prepovedujejo le pozeleti kaj tujega. »Ne želi svojega bližnjega žene; ne hiše, ne njive, ne dekle, ne vola, ne osla, ne ničesar, kar je njegovega.«

Zasebna last zaradi družine.

Te pravice pa, ki jih ima vsak človek, so še veliko bolj razumljive, če jih zreš, kako so prilagojene in spojene z dolžnostmi ljudi v domačem družinskem življenju. Ko voli kdo poklic življenja, ni dvomno, da more vsak po svoji glavi hoteti eno ali drugo; ali poslušati svet Jezusa Kristusa o devištvu ali se obvezati z zakonsko vezjo. Naravne in prvotne pravice do zakona odvzeti človeku, ali omejiti glavni vzrok za žene in močitev, ki ga je v začetku postavil Bog s svojo avtoriteto, ne more nikakor noben človeški zakon. »Rastite in množite se!« V teh besedah je družina ali domača družba, sicer prav mala, pa prava družba in starejša ko vsaka država. Zato ima nujno nekaj svojih pravic in dolžnosti, ki ne zavisijo prav nič od države.

Dokazali smo, da je pravo posedovanja dano vsaki posamezni osebi po naravi; zdaj je treba to prenesti to na človeka, v kolikor je glavar družine. Kajpada je to pravo tem jačje, ker človek kot družinska oseba pomeni več.

Najsvetejša postava naravna je, da družinski oče tistim, ki jih je rodil, zaguraj živež in vso vzgojo: Ker otroci očetovo osebnost obnavljajo in jo na nek način dalje živijo, ga tudi v to narava sama nagiblje, da hoče svojim otrokom preskrbeti in pripraviti, s čimer se zamčejo častno varovati pred jedno usodo ob nevarnih dnevih življenja. Tega pa ne more storiti po drugem potu, ko da poseduje sadonosne stvari, katere prenese z dedovanjem na otroke.

Kakor država tako je tudi družina, kakor smo omenili, družba v pravem pomenu in vlada jo lastna oblast, to je očetova. Zato v okvirju meja, ki jih je začrtal njen bližnji namen, obdrži družina enake pravice ko državna družba, ko zbira in uporablja stvari, ki jih potrebuje za svojo ohranitev in pravično svobodo. Enake pravice vsaj smo dejali, da je družinsko življenje miselno in stvarno prej, ko državna zveza in zato sledi, da so tudi prej in bolj naravne njene pravice in njene obveznosti. Če bi potemtakem državljani, če bi družine, potemko so začele živeti skupno človeško in družabno življenje, našle v državi namesto koristi škodo, namesto varstva to, da se jim jemlje pravica, bi se jim morala družba prej priskrbiti kakor pa prikupiti.

Ing. Ivan Vurnik, arhitekt:

DOM.

(Dalje.)

Če le mogoče, naj se spravi v bližino kuhinje tudi kopelj, ki je v vsaki hiši nujno priporočati. Angleške in ameriške delavske hiše imajo banjo za kopelj, prirejenem navdno v kuhinji. V steno je na pripravnem mestu napravljena dolbina, v katero je udobno pomaknjena z lesenim pokrovom pokrita banja. Ta služi tudi pri pranju perila. Kadar se pa ne rabi, je pokrita in služi kot klop. — Pri enonadstropnih hišah, zlasti če so spalnice v prvem nadstropju, je napraviti kopalno sobo najboljše nad kuhinjo. Kopalna soba ima v tem slučaju vedno tlak že temperiran. Vodo za kopelj je možno v tem slučaju segrevati v kuhinji in sicer na tale način. V kopalni sobi je pod stropom namestiti rezervoar. Iz njega je napeljati skozi dimnik v štedilnik spodaj zaprto železno cev. Voda iz rezervoarja stoji na ta način v cevi do štedilnika, kjer se segreva in stopa neprestano navzgor v rezervoar; mrzla voda pa pada navzdol.

¹ Deut. 5, 21.

² Gen. 1, 28.

V boljše opremljenih hišah naj bo kopalna soba med spalnico in garderobo. — V modernih hotelih imajo vse boljše sobe posebne predsebe, ki so predelane tako, da je poleg uroda v njej tudi popolna kopalnica; banja, angleški kloset in druge potrebnosti. Preje omenjena garderoba poleg spalnice ima prvič namen, da je v njej vsa zaloge perila in shramba vse obleke, kar se je trenutno ne rabi. To je že zaradi varnosti pred uzmotvijo velike važnosti; drugič je pa nehigijenično, če se ima obleko in perilo v stanovanjskih prostorih. Čim najstrožje se je držati pravca, da se iz stanovanjskih prostorov odstrani vse, kar ni v njih neobhodno potrebno. Tudi zastori ob oknih naj bodo vedno le taki, da se lahko pogosto perejo.

Ako hoče, kdo imeti pralnico v podzemlju, naj jo postavi pod kuhinjo, odkoder gre voda lahko najkrajše pot v skupni kanal. Čim krajša je skupna dolžina vseh odvodnih cevi za umazano vodo v hišnem zidovju, tem bolje je za hišo in gospodarjevo zdravje. Na ta način se bo lahko popravila in vlaga ter se zviša možnost snage.

Konečno še nekaj o obednici. Obedno sobo je najbolje postaviti tik kuhinje, da se pri manjših gospodinjstvih morejo dajati živila neposredno iz kuhinje na mizo. Pri večjem gospodinjstvu — pri gostilnicah in hotelih je spravi med obednico in kuhinjo še dva prostora: enega za serviranje, kjer se vsa jedila, ki pridejo iz kuhinje, lepo urede, predno se dajo na mizo; drugega za pomivanje, kamor gre vsa umazana posoda in orodje iz obednice, da se vse takoj očisti in spravi po potrebi ali nazaj v prostor za serviranje, kjer je tudi glavna shramba vse namizne opreme ali pa v kuhinjo, kjer se zopet posode znova porabijo in pošljejo preko prostora za serviranje v obednico.

Velikost posameznih prostorov je odmeriti vedno po potrebi hišne oprave. Tudi okna je razdeliti in odmeriti tako, da ni le cel prostor dobro osvetljen, marveč, da je možno v sobi ugodno razpostaviti vse potrebne stvari. Često se pripeti, da je spalna soba tako zgrajena, da niti par postelj ni mogoče postaviti drugo poleg druge. Zato je treba imeti že v načrtu porazdeljeno vso sobno opremo, predno se končnoveljavno določijo vrata in okna.

Visokost stanovalnih prostorov je povprečno 2 metra 80 cm do 3 m 10 cm popolnoma zadostna. Višava kleti se določa pri slučajni potrebi, a v splošnem zadostuje 2 m 25 cm. Višava igra pri proračunu zelo važno vlogo, ker se z 10 cm višave račun znatno zviša. Višava pa vpliva tudi na stopnišče, ki izpade jako pogosto ali preveliko ali pa prenerodno. V prvem slučaju se takoj znatno povečajo stroški, v drugem pa se mučijo hišni prebivalci, dokler hiša stoji.

Streha mora biti tako narejena, da rabi čim najmanj porabila. Zelo ugodne so v tem oziru strehe krite z gladkim strešnim materijalom brez nepotrebnih malenkostnih prelomov, v katere se potem zateka deževnica, ki v mrazu zmrzne in razžene krovni materijal. Tudi eternita in cementne strehe bi ne branil nikomur več, saj se da vsaka tvarina tako prirediti in namestiti, da je okusna. — Zelo ugodne so tudi ravne strehe, ki obstoje iz lesenega z močnimi deskami kritega ogródja, na katerega je položena v treh legah strešna lepenka, ki je v stikih dobro zalita z asfaltom. Vrh je pa nasuti dobrih 10 cm debelo plast reškega peska, ali pa, kar je še bolje, neke zdrolbene žlindre, ki se jo dobavlja iz plavčev. Ta žlindra ima namreč to prednost, da ne sprhni tako kmalu, med tem ko je pesek treba v dvajsetih letih mestoma premeniti.

Vsa hišna oprava naj bi bila priprosta in predvsem praktična. Premožnost hiše naj se kaže predvsem v solidarnosti materijala in v okusno izbrani — enotno sestavljeni opravi. Mnogo šare je vedno znamenje, da razmere niso povsem zdrave in pametno urejene.

Zunanost naših hiš naj bo priprosta, kakor je priprosta obleka solidnega moža in žene. Za posebno okrasitev fasade naj se izda samo maj odstotek cele stavbe vse. Hiša more dobiti že svoj značaj z razdelitvijo oken, namestitvijo vrat, katerega balkona, če je potreben, nastrešja, strehe, dimnika, o katerem bi trdil, da se pri njem kadi eleganca iz hiše. To so stvari, ki morajo biti in ki jih je mogoče tako prirezati in urediti, da morejo dati že same na sebi lepo, izrazito celoto. Vse kar ni neobhodno potrebno, naj se opusti. Tako n. pr. naj se nikjer in nikoli več ne delajo slepa okna! Nič ni lepšega kakor gladka svetla stena. Okrasitev hiše naj bo vedno smotren in v sorazmerju s celo stavbo. Tako se lahko n. pr. vsa okrasitev združi pri vходу — ali na enem oknu nad vhodom. Gleda naj se, da se okrasek namesti tako, da pride pri vsakem pogledu cele stavbe do veljave. Če se vidi hiša od vseh štirih strani, naj se vidi dve mesti, eno na prednji, drugo na zadnji strani pročelja, ki se ju okraši. Da se pojem smotrenosti v tem slučaju bolje

spozna, naj se pomisli na prazničnost narodnih noš, ali na fanta s ponosnim krivcem za klobukom. Kakor ta hoče svojo osebnost povdariti, tako tudi hišni gospodar želi, da njegova hiša priča o njem in njegovem zanosu.

V predloženih vrsticah sem zaznamoval nekaj glavnih misli za presojo, kako mora biti urejena dobra hiša, da more biti svojim stanovalcem prijeten dom. Podobna mora biti organizmu, v katerem so vsi posamezni organi drug do drugega sorazmerno razviti. Kdor je opazoval po velikomestnih zunanjih okrajih najemniške hiše, je nešteto krat našel spodaj pri vrodu bogato, baročno okrašeno, široko vežo, s svetlorumenimi blestečimi, često popolnoma neutemeljenimi držaji, z barvanimi okni v vratih, a v stopnišču je izgledala stvar že bolj židovsko, in če je šel višje do stanovanj, kako tesna so; sobe so često vlažne in zaduhle, štiri stranke imajo po eno stranišče, ki ima samo eno sajasto okence na dvorišče, ki je malo večje kakor dimnikova luknja, špranje polne stenice itd. itd. V kakem razmerju je vse to z bahato vežo? (Dalje.)

„Židovska“ soc. demokracija.

Pod tem naslovom prinaša »Naprejek« 6. tem naslovom prinaša »Naprejek« z dne 6. marca uvodnik, v katerem se člankar prav nerodno zvija, da bi otrešel raz svojo stranko sramoto židovstva. Seveda se mora vsak tak pokušaj izjaloviti, ker ni lahko otresti se židovskega jarma, kadar je kdo »arodno« pod njim. Člankar pravi, da se »židje« (ki vodijo socialno demokracijo) bore edinele proti kapitalističnem družabnem redu in s tem proti vsem kapitalistom sveta, pa najsi bo žid ali pa pripadnik kake druge vere oziroma narodnosti. Temu zavijanju nasproti postavimo eno samo vprašanje: Kako pa, da so večino a ti vaši židovski protikapitalisti milijonarji? To pa vam bo menda iz sv. pisma znano, da se s hudičem ne izganja hudiča, torej s kapitalisti ne kapitalizma!

Da so kje udeleženi židje s krščanskimi socialci v agitaciji proti socialni demokraciji, to bi bilo šele treba dokazati. Trditve brez dokazov ne drže! Kar pa trdim mi, to dokažemo s številkami in imeni.

Ali je res, da so židje postali socialni demokrati in nje vodje, ker so v socializmu videli pot do pravice in resnice in da so se neustrašeno zavzeli za delavske pravice? Vse to trdi kvečjemu človek, ki ne pozna židov in ne ve, da delajo ti ljudje ali iz mržnje do krščanstva ali pa za »kšestvo«.

Kdo pa je ustanovil socialno demokracijo? — Ferdinand Lassalle, sin bogatega židovskega veletrgovca. Poleg svoje bogate dedščine po očetu je še razpolagal z velikim premoženjem svoje »priateljice« grofice Sofije Hatzfeldt, tudi židinke. Karel Marx, istotako žid, je bil razširjen in nadežno prevzet človek. Brezobziren kakor je bil, si ni mogel pridobiti nikjer ugleda, zato tudi njegovi predlogi niso nikjer prodrli. Socialno demokracijo sta torej ustanovila dva židovska velekapitalista. Socialna demokracija ni v rokah židovstva? Pred vojno je napravila socialna demokracija na Ogrskem 50 zborovanj. Na teh zborovanjih so govorili socialno demokratski voditelji iz različnih krajev. Govorilo je 67 govornikov in izmed teh je bilo samo 67 židov! Poglejmo v Italijo, Španijo, Belgijo, Anglijo, Nemčijo — povsod stoji na čelu socialno demokratskega gibanja cela vrsta bogatih, deloma zelo bogatih židov, ki razglašajo pred sodrugi imetje in lastnino za »tatvino«, sami pa niti oddaljeno ne mislijo, da bi odstopili vsaj nekaj od svojega premoženja revnejšim sodrugom!

Nazadnje pravi člankar, da so bili po tradicijah katoliške Cerkve že prvi kristjani komunisti, ko so si razdeljevali med seboj njive, pomagali si drug drugemu, obsojali nepravilen red, z eno besedo, da so bili pravcati socialisti. Oprostite, toda kdor trdi kaj takega, ta je da se milo izrazimo, skrajno neveden.

Kaj pa je komunizem? Komunizem, ako razumemo v tem komunistično zasnovano občino, zahteva, da se zasebna posest in lastnina odpravi in ustanovi nekako osrednje oskrbnitvo in osrednja blagajna. — O takem »komunizmu« ne ve prvo krščanstvo prav ničesar, ker na to niti misli ni, da bi odpravilo zasebno posest.

To nam že dovolj jasno kaže zgodba o Ananiju in Safiri in pa besede, ki jih je govoril apostol Peter Ananiju: »Ali bi ne bila (tvoja posest), ko bi jo bil obdržal, ostala tebi in ali nisi smel prosto razpolagati, če si jo prodal?« Te besede bi bile nemogoče, ako bi bila odpravljena zasebna posest. Ravno ta prilika nam kaže, da je šlo le za organizirano preskrbovanje ubogih, ki je slonelo na zbirki prostovoljnih darov. Da je bilo to le nekako preskrbovanje ubogih, nam kažejo tudi druga mesta v apostolskih dejanjih, ki govore, »da so od tega delili vsem, kolikor je kdo potreben«.

*Ta številka nam je prišla šele ta teden v roke.

boval,« to se pravi na vsak način, da so imovitejši dajali miloščine. O takem komunizmu pa socialna demokracija noče ničesar slišati. Če pa se kljub temu sklicuje na neki nam neznani komunizem iz prvih časov krščanstva je to zavijanje ali pa nevednost. — Tudi poznejši cerkveni očeti ne vedo ničesar o kakem komunizmu. Ti tudi niso nikoli nasprotniki zasebni posesti in lastnine. Če posamni (Ambrozij, Avguštin, Zlatoust in drugi) rabijo zelo ostre izreke proti zasebni lastnini, tedaj ne smemo pozabiti, da so se morali s tem boriti proti poganskemu samoljubju in sebičnosti in proti zlorabi zasebne lastnine, niso se pa borili proti zasebni lasti kot taki.

Razno.

Cerkveni govori za moške. Na praznik sv. Jožefa se prično v frančiškanski cerkvi govori izključno za moške in trajajo do predvečera praznika Marijinega Oznanenja, to je od 19. do včerajšega 24. marca. Vsak večer bo ob pol 8. govor, po govoru samo blagoslov. Govori bodo poljudno obdelovali važna, pereča vprašanja in so namenjeni inteligenci kakor preprostim možem in mladeničem. Za velikonočno spoved bo vsak večer prilika, ker bodo duhovniki ostali v cerkvi, dokler ne bodo vsi moški odpravljeni. Vljudno in nujno vabimo k obilni udeležbi vse, zlasti železničarje, ki so sami zaželeli take govore. — Vojska je minula, nova, mlada država se razvija, post je, velikonočna dolžnost je pred durmi: revidirajmo tudi mi moške in mladeniče svoje naziranje, svoja načela, svoje življenje. — Na svidenje torej v frančiškanski cerkvi dne 19. marca ob pol 8. zvečer!

Proteza delavnica. Slov. deželna vlada je dala barake pred obrtno šolo v Ljubljani na razpolago socialnemu skrbstvu. V njih se nastanijo protezne delavnice in pisarne »Komisije za preskrbo vračajočih se vojniki«.

Pri poverjeništvu za socialno skrbstvo se množe slučajji prošnje za izvanredne podpore. Opozarjamo, da se poverjeništvu odslej ne bo več oziralo na take prošnje, ker je preobloženo z drugim delom. Vse take prošnje je odslej vlagati pri pristojnem okrajnem glavarstvu, oziroma mestnem magistratu.

»Obrtno tajništvo« uraduje v prostorih Obrtno-kreditne zadruge v Ljubljani, Sodna ulica št. 11, vsaki dan od 2. do 5. ure popoldne. Naše obrtnike opozarjamo, da se v svojih zadevah obračajo na ta naslov. Snuje se »Obrtna Zveza, ki bo izdajala svoj list.

Zavod za tuberkulozne. Komisija za preskrbo vračajočih se vojniki je kupila že leta 1916 posestvo na Golniku pri Trzinu in ga uredi za jelične.

Potni listi za Nemško Avstrijo se dobijo do 25. marca le za potovanja v javnem interesu ali v slučaju smrti.

»Državna posredovalnica za delo«. Podružnica za Ljubljano in okolico. V preteklem tednu (od 9. do 15. marca leta 1919) je iskalo delo 141 moških in 68 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali 233 moških in 70 ženskih del. moči. Posredovanj se je izvršilo 77. Pri vseh podružnicah »Državne posredovalnice za delo« je od 1. januarja 1919 do 15. marca 1919 iskalo dela 3367 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 3167 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 703. Delo iščejo pisarniške moči (172), trgovski uslužbenci (118), sluga, tov. delavci (176), služkinje, mizarji, kolarji, ključavničarji, kovači, zidarji, tesarji, pleskarji, čevljarji, krojači, peki, mlinarji, mesarji, rudarji, natakariji itd. V delo pa sprejme posredovalnica davčne praktikante, delavce za v tovarna za čevlje, tesarje, zidarje, krojače, šivilje, služkinje, mlinarje in razne druge obrtnike.

Boj židovskim pijavkam! Veliko pišemo o tem, kako judje svet vladajo, a pred svojim pragom do zdaj še nismo pomedli. Časopisi tožijo, da so vzrok krizi v prehrani v precejšnji meri judovski trgovci na Hrvaškem. Kaj nimamo sredstev, katera naj bi tu napravila red, odstranila

krivice, pijavke pa občutno kaznovala in jih naredila za zmirom neškodljive. Tu je pač radikalen, odločen nastop na mestu. Kdo bolj pospešuje oni boljševeze, ki roji po glavah kapitalistov in buržoazije, kot beda in pomanjkanje. Na eni strani proletarijat brez eksistenčnih sredstev, brez kruha in obleke, na drugi strani pa navijalci cen, vojni oderuhi in dobičkarji v morju naslad in zabav, Zagrebški karneval menda še vedno traja, postal je že tipičen in ne bo prej končal, dokler ga ali vlada ne odpravi z veliko operacijo, ali pa ga bo proletarijat, pognan v obup, s silo odstranil. Kdo bi nam očital, da iz masčevanja zaogovarjamo zadnje. Mi le svarimo in pozivamo osrednjo vladu in naše zastopnike v Belgradu, da ukrenejo potrebno. Za vse, ki vstrajajo v Jugoslaviji na starih avstrijskih manirah, užemati bedno ljudstvo, piti mu kri in živeti razkošno parasitsko življenje, za vse te pri nas ne bo prostora. Ljudstvo ima besedo, a to ne mara teh pijavk in naj so tudi navdušeni Jugoslavlani.

Urednik: Anton Komlanec. — Izdajatelj: Mihael Moškerc. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Delavci in delavke,

priljubljene med svojimi sodelavci, dobe lahek posiranski zastavek. Pojasnila dobe na ustmene in pismene ponudbe v upravi »Slovenca«.

Največja slovenska branilnica!

Mestna branilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3

je imela koncem 1. 1918. vlog . K 80.000.000.— rezervnega zaklada 2.500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnice. — Hranilnica je pupilarno varna. — Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga. — V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. s o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev: motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, branilnikov l. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in špacerijskega blaga ter poljskih pridolov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina, žganja l. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekalovainica klobas. - Lastna zeljarna.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Posojila se dovoljujejo od 4 do 5%. Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorom.

Vabilo na subskripcijo.

Ustanovi se v kratkem

delniška družba „TRIGLAV“

za izdelavo žitne kave in sadnih konserv.

Delnice so po 500 kron.

Vabite se, da se udeležite subskripcije in da samo prijavo pošljete na predsednika pripravljalnega odbora g. Fr. Cerarja, tovarnarja v Domžalah, znesek se bo pozneje vplačal. Ako pa hočete podpisani znesek takoj vplačati, pošljite prijave in znesek Jadranski banki v Ljubljani ali Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani.

Za pripravljajlali odbor delniške družbe „Triglav“:

Fr. Cerar,

M. Gostinčar,

V. Jeretina.